

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Angående betänkande av Utredningen om stärkt skydd för arbetstagare som slår larm

(Er referens A2014/2170/ARM)

Revisorsnämnden (RN), som beretts tillfälle att yttra sig över rubricerat betänkande av Utredningen om stärkt skydd för arbetstagare som slår larm, tillstyrker förslaget om ett förstärkt skydd för s.k. visselblåsare. Myndigheten vill dock ifrågasätta de av utredningen föreslagna rekvisiten för extern rapportering.

Den verksamhet som bedrivs av auktoriserade och godkända revisorer och av registrerade revisionsbolag (nedan revisor) omfattas av en skadeståndssanktionerad tystnadsplikt – se t.ex. 26 § revisorslagen (2001:883) och 9 kap. 41 § aktiebolagslagen (2005:551) jämfört med 29 kap. 1 och 2 §§ samma lag. Denna tystnadsplikt innebär att revisorn kan drabbas av en ersättningsskyldighet för den skada som ett externt larm kan åsamka en revisionsklient, dess aktieägare eller någon annan, inte minst om det skulle visa sig att larmet var ogrundat.

När det gäller missförhållanden som uppkommer inom ramen för den verksamhet som bedrivs av revisorer kan dessa, i vart fall indirekt, vara kopplade till den verksamhet som en revisionsklient bedriver. Som exempel kan nämnas att auktoriserade och godkända revisorer kan dömas för medhjälp till bokföringsbrott genom att utföra revisioner som inte uppfyller kraven i god revisionssed, jfr NJA 2009 s. 3. Revisorer kan också drabbas av sanktioner vid överträdelser av god revisionssed i sin revisionsverksamhet eller till och med interna regler för kvalitetssäkring av revisionsuppdrag. Den skada som uppkommer genom att en anställd larmar kan således komma att drabba inte endast revisionsbyrån utan också den klient i vilken bristerna i t.ex. bokföringen finns.

Av 1 § i förslaget till lag om stärkt skydd för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden följer att lagen syftar till att ge ett stärkt skydd för arbetstagare som slår larm om *allvarliga missförhållanden* i arbetsgivarens verksamhet. Med allvarliga missförhållanden avses förhållanden som skäligen kan misstänkas avse brott, på vilket fängelse kan följa, eller därmed jämförliga missförhållanden. I förslaget ges en arbetstagare som slår larm ett skydd mot repressalier.

Utredningen föreslår att gränsen för det förstärkta skyddet ska läggas, när det gäller *brott*, vid att fängelse ska finnas i straffskalan varigenom sådan brottslighet som häleri-förseelse, penninghäleri-förseelse och ringa bokföringsbrott kommer att omfattas av det

Revisorsnämnden

Supervisory Board of Public Accountants

skyddade området. Med den risk för skada för såväl arbetsgivaren som för tredje man som finns i samband med extern rapportering är det angeläget att rätten att meddela misstanke om brott är förbehållet mer allvarlig brottslighet.

Genom under 2013 genomförda ändringar i 11 kap. 8 § brottsbalken infördes krav på särskild åtalsprövning för ringa bokföringsbrott. I propositionen klargjordes att särskild åtalsprövning utgör ett undantag från åklagarens åtalsplikt och innebär att det finns en presumtion för att åtal inte ska väckas, trots att gärningen i och för sig är straffbar (se prop. 2012/13:61 Försenad årsredovisning och bokföringsbrott samt några revisorsfrågor). Det kan redan på den grunden ifrågasättas om inte kravet på allvaret i överträdelserna bör kvalificeras ytterligare vid extern rapportering.

Av betänkandet framgår vidare att med *därmed jämförliga missförhållanden* avses att allvarlighetsgraden ska vara jämförbar med förfaranden som utgör brott med fängelse i straffskalan. Vidare anförs att det ska vara fråga om så kvalificerade överträdelser av gällande normer och föreskrifter eller så stora brister i övrigt att missförhållandet objektivt sett kan betraktas som allvarligt. Som exempel på sådana allvarliga missförhållanden anges kränkningar av grundläggande fri- och rättigheter, underlåtenhet att följa gällande föreskrifter, korruption, risker för liv, säkerhet och hälsa, skador och risker för skador på miljön, felaktigt eller obehörigt användande av allmänna tillgångar, brott mot regler till skydd för fungerande marknader, brott mot interna regler och principer samt oetiska förhållanden.

Sammantaget menar RN att de exempel som anges för vad som ska omfattas av skyddet för extern larmgivning är för vagt hållna och omfattar omständigheter som utan att vara särskilt skyddsvärda, kan leda till betydande skada för såväl det enskilda företaget, dess klienter och därmed hota samhällsnyttan av visselblåseri. Det finns således skäl att i det följande lagstiftningsarbetet tillse att den skyddade rapporteringsrätten är inriktad på, som framgår av den föreslagna lagtexten, allvarliga missförhållanden. Detta gäller inte minst de missförhållanden inom en revisionsbyrå som indirekt emanerar från brister hos en revisionsklient.

De ovan nämnda lagrummen rörande revisorns tystnadsplikt förbjuder bara obehörigt uppgiftslämnande. Av lagrummen framgår dock att den som kan lämna informationen, och som bär det skadeståndsrättsliga ansvaret för brott mot tystnadsplikten, är revisorn. RN menar därför att de förutsättningar under vilka en medarbetare på en revisionsbyrå, som inte är vald eller huvudansvarig revisor, under skydd av den föreslagna lagen ska kunna slå larm externt måste vara mycket tydligt fastslagna, varvid utrymmet för sådant larmande i förhållande till arbetsgivarens skadeståndsskyldighet måste klargöras.¹

Beslut om detta yttrande har fattats av Revisorsnämndens chef, direktören Anita Wickström, i närvaro av chefsjuristen Adam Diamant som har föredragit ärendet.

Anita Wickström

Adam Diamant

¹ Jfr NJA 2000 s. 639.